

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suaui Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt VIII. Anglicæ Reginæ & Poli obitus. Elisabethæ successio, & Religionis in Anglia mutatio. Pax Cameracensis inter duos Reges.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

8 Hæc ingens rerum mutatio spem fecit melioris conditionis iis omnibus, qui aduerso erant animo in consanguineos Pauli; præfertim verò ad ipsum confugere urbium Ecclesiæ subiectarum Procuratores, nimia onera exoptulantes. Paulus ex iis oneribus partim sustulit, partim minuit, omnem inuidiam in fratris filios refundens; affirmansque, fuisse illa imposta se nec volente nec conscio. In eandem sententiam locutus est ad Populi Romani Conservatores & Administratos, qui pariter immensam querelarum congeriem ei detulerunt. Pronuntiavit Pontifex, quidquid illi dolebant, accidisse scelestorum illorum culpâ, qui se ita concluderant, ut nihil nisi quod illi vellent sibi innotesceret; atque idcirco publicam audientiam, à se institutam singulis mensibus, præpedierant. Sperare se, eos à successore punitum iri, non solum exilio non remisso, sed in longinquoies regiones protracto. Quod præfagium adeò verum fuit, ut eos Pauli successor extra omnes terras eiecerit.

C A P V T VIII.

Anglicæ Regiæ & Poli obitus. Elisabethæ successio, & Religionis in Anglia mutatio. Pax Cameracensis inter duos Reges.

1 **D**Um Pontifex domesticis tumultibus vexabatur, non minorum turbarum impetum excipiebat ab exteris, tum bono publico nocentioribus, tum ineptioribus ad capeffenda remedia ab ipsius potestate. Lenta hydropisis in Anglia Reginam consumperat; & tumor ille, principio quasi fœcunditatis, non ægro-tationis indicium, gratulationis non curationis argumentum videbatur, nec prius esse morbum, quàm esse insanabilem, patuit. Deceffitè viuis 15. Nouembris 1558. ^a (in quo more suo labitur Suauis) & post sexdecim horas Polus Cardinalis pariter extinctus est; atque ita eodem die sublatis sunt Angliæ duo illi cardines Catholicæ Religionis, quorum alter potentiâ, alter sapientiâ, vterque pietatis studio eam sustentabant. Appulit Romam rei nuntius 22. Decembris ^b, quo planè die funebres honores fuerant Carolo V. celebrati à Pontifice, quem non modica incessit sollicitudo de illius regni salute, adhuc infirmis viribus, & valetudine non satis curatâ.

2 Duæ feminæ ad regni successionem aspirabant; Elisabetha, minor Mariæ soror, quæ à Regina ad id vsque temporis habita fuerat in custodia, quæque ex humano metu Religionem Catholicam simulauerat, sed tam tenui velamine, ut perspicaciorum oculis obsecta hæresis transluceret; & Maria Scotiæ Regiæ paulò

Xxx 2 antè

^a Vita Poli, & Spondanus an. 1558.

^b Diarium Magistræ cærimoniarum.

^c Spondanus anno 1558. num. 5. & 1559. num. 5. & Belcarus lib. 28.

1559.

antè desponsata Francisco, Galliarum Delfino, cui, ut alibi ostensum est, auunculus magnus fuerat Henricus Octauus, ei que proxima consanguinea ex regia Britanniarum stirpe, excepta Elisabetha, cui natalium vitium opponebatur. Sed Angli permoti quâ maiori propinquitate, quâ magis sub sensum cadebat, quâ Henrici testamento, ex Ordinum concessione confecto, quâ etiam natiuo in Scotos & Gallos odio, confestim euexerunt ad Solium Elisabetham; tametsi Maria pariter Anglicanarum Reginarum titulum sibi assumpserat, suumque ius persequi conaretur. Elisabetha ab Episcopo Catholico consecrari voluit, & intenta amouendis vndique obstaculis, scripsit ad Oratorem demortuæ sororis Romam, ut de sua ad regnum assumptione Pontificem edoceret, ei que simul significaret, nemini à se Religionis causâ violentiam illatum iri. Pontifex graui suspensio respondit, negauitque posse sibi probari assumptionem Elisabethæ, quippe nothæ, & quod ipsa fuisset assumpta absque Apostolica Sedis auctoritate: verumtamen ubi causam sibi commisissent, se illi indulturum quidquid sibi per ius liceret.

Huic Pauli duritiæ imputant multi scriptores, quos sequitur Suauis, quod Elisabetha dissimulationem suam profitendæ hæresis abiiceret, adeoque illius regni iacturam. Ex aduerso sapienter considerat Spondanus, dubitari quidem posse, rigidum imperiosumque Pauli modum auctoritate nimiam, verborumque magnificentiam peccasse; sed in re statuenda, vnde opus ipsum pendebat, Pontifici aliter se gerere haud licuisse. In primis id ab eo ius Mariæ administrando compellauerat, quæ reuerentia heres legitima fuerat, posita Clementis VII. sententiâ aduersus Bolenarum nuptias, quas etiam irritas Anglorum Ordines Mariâ regnante declarauerant. Præterea satis patebat, eam officiorum suauitatem ab Elisabetha fuisse adhibitam quasi soporiferam potionem, ad Pontificem tantisper hebetandum, dum ipsa suam sibi potentiam confirmasset, postea verò fidentius eâ se larvâ spoliatam iri, quâ ipsam conuelauerat metus imperantis sororis, quamque in præsentia deponi vetabat ambitio inter incerta noui Principatus primordia, cum ceteroqui constaret, in Elisabetha fuisse deprehensum sub Eduardo Rege animum fauentem hæresi, in quam etiam & suus & matris honor ipsam trahebat, cum ex doctrina Catholica probrum existeret, alteri ceu nothæ, alteri ceu meretricis. Quapropter tum æquitas, tum dignitas, tum prudentia commonebant, ut festinanter obfisteretur Elisabethæ, nec foueretur anguis adhuc frigescens, suppeditatis illi viribus ad mordendum,

part

1559.

pari postea manaturo ex ignavia damno atque dedecore. Iam verò de singulari nouæ Regiæ prudentia, quam Suauis concelebrat, collaudato consilio modoque hæreseos restituendæ; si hoc intelligit de tyrannica quadam prudentia, quæ in priuatam tantummodo dominantis vtilitatem intendit, nolo equidem disputare, quamquam fortasse in eo etiam fortunæ magis ope quàm solertiæ vsa fuerit; sin autem de prudentia politica loquitur, quæ populorum quietem felicitatemque huiusce vitæ respiciat, in comperto nunc est, cuiusmodi ea fuerit prudentia, ex præsentis illius regni statu.

4 Hoc vulnus Christianæ Reipublicæ aliquo modo compensauit alterius vulneris conglutinatio, ex quo etiam tum plurimi sanguinis eluuiæ exundauerat, cum 3. Aprilis pax inter Philippum & Henricum Cameraci fuerit tandem composita. Philippi exercitus, duce Lamuralio Egmontio, nouâ ac memorabili clade Gallorum exercitum, cui Termesius præerat, prope Grauelingam in Belgio profligat: hinc verò breuî effectum, vt Anneus Momoransius, regni Comestabilis, apud Hispanos captiuus cum vniuerso Gallicæ nobilitatis flore, sequestrum agens, proposuerit confeceritque concordiam. In ea conuentum est, vt quæ aliquot ante annis fuerant ablata, vicissim redderentur tum partibus, tum Principibus partes sequentibus: vnde contigit, vt ^d cum Hispani tria solum oppida Gallis restituisent, hi partim in Belgio, partim in Sabaudia, in Piedemontio, in Monteferrato, in Corsica, in Etruria, aliisque locis, reddiderint Hispanis centum nonaginta octo munitas arces, præter minora oppida; quæ omnia, subductâ ratione, tertiam Galliæ partem æquabant: maxima tamen eorum pars non quidem in Hispanorum, sed in Principum ipsis fœderatorum potestatem deuenit. Ad arctiorem nexum duo ibi matrimonia decreta; alterum inter Isabellam, Henrici Regis filiam, & Philippum; alterum inter Margaritam, eiusdem Henrici filiam, & Philibertum Emanuelem, Sabaudia Ducem. In pacis conditionibus positum quoque fuit, vt ambo Reges Oecumenicum Concilium celebrandum curarent ^e ad sedanda Religionis diffidia.

^d Monumenta Monlucij lib. 4. Belcarius lib. 28. Spondanus anno 1559. num. 18.

^e Belcarius lib. 28. n. 15.

5 Enumerans Suauis incrementa hæresis per varias regiones, ea tribuit operæ *virorum, qui conscientia studebant*. Ego verò illud ipsum repetam, quod tamen à me sæpius iteratum, numquam in hoc argumento satis iterari potest: In Christiana Republica, pars hæretica & Catholica, altera cum altera attentè conferatur, subducaturque ratio, vtra ipsarum pietate atque innocentia copiosius videatur

Xxx 3

affluere,

1559.

affluere, expenso in vtraque eorum numero, qui suam omnem operam impendunt in Dei cultum, in preces Deo fundendas, in alios adiuuandos, in obseruanda non modò præcepta sed consilia Evangelica, in afflicta corporis sensus, in conculcandum quidquid est boni corporei ac temporarij, virtuti solùm æternitatiq̃ vitæ: & hinc satis arguatur, vtri parti conscientia iudicium faueat. Scribit præterea, inter Lotharingum Cardinalem, Regis Gallici nomine, & Atrebatensem Antistitem, nomine Philippi Regis, conuenisse de hæresi seueriter extirpanda. *Sed, inquit ille, communis opinio erat, veram huiusce rei causam fuisse ambitionem, seu consilium detestandi ex spoliis proscriptorum.* Quod spectat ad ambitionem, nescirem planè id euidenter refellere: quoniam cum omnis actio externa honesta, simul sit causa gloriæ, adeoque ambitionis illecebra, inde conficitur, amorem honestatis atque ambitionis, sicut Augustinus obseruat in libris de Ciuitate Dei, non differre inter se in opere, sed in animo; hominis autem animus à reliquis hominibus introrsum nequit. Quare cui libuerit interpretari cuncta opera suo ingenio honesta, tamquam ambitionis effecta, is certe numquam erroris reuinci poterit, sed solùm liuoris damnari. Quod attinet ad comparandas diuitias, calumnia in aperto liquet; non modò quia possent æquè vituperari cunctæ leges proscriptionum in grillatores, in perduelles, in alios facinorosos, quibus & magis impij & nocentiores sunt hæretici; sed quia cum Principes hæresi fauentes Ecclesiarum rapinis pinguioribus euaserint, deuorantes breuè quidquid maiorum populorumque pietas per plura sæcula Deo donauerat, è contrario ij qui hæresim insectantur, largâ perpetuâque pecuniâ alunt innumera seminaria ac gymnasia hominum, qui nutriuntur & educantur, vt & linguas & stilos erudiant ad eam confutandam; magnifica quoque templa in dies extruunt, aliaque locupletissima Religionis edunt opera; quibus sumptibus quidquid ex aliqua proscriptione ob hæresis crimen corraditur, perinde est ac riuius pelago.

Animaduertendum quidem Suauis fuerat, eam ratiocinationem in tacitam quamdam laudationem patrocinantium parti Catholice apud viros cordatos migrare, quippe quæ palàm facit, eiusmodi patrocinium à veris maculis vsque ad eam esse innoxium, vt liuor ad eas appingendas ne vno quidem ex iis coloribus vti possit, qui mendacium dissimulant; atque huiusce rei perspicua comprobatio effectus apparet. Existimauit Philippus Rex, etiam ex documento magni parentis, nullâ re magis cautum esse populis à propinqua

f Epistola
manu Ducis
Parmentis
Gubernatrici
Belgij
scripta, lib. 1.
decad. 1. Fa-
miani Stra-
dæ.

contra.

contagione, quàm custodum frequentia, ne adigeretur vna & eadem frons prospicere, nec vna eademque manus defendere plura & longinqua loca. Quamobrem cum essent tunc in Belgio quatuor dumtaxat Episcopatus, modicus quidem numerus tot ac tam frequentibus prouinciis, prudenti consilio illos multiplicare statuit, quando ad earum animarum perniciem finitimorum hæreticorum insidia multiplicabantur. Itaque deliberatâ re cum Louaniensi Academia, eiusque Theologo Francisco Sonnio ad id Romam misso, qui vnus erat inter electos prius à Ferdinando cum selectis Protestantium disputaturos, eius operâ, & Oratoris Vargæ, multos post menses obtinuit à Pontifice, vt denuò tres Archiepiscopi, & vndecim præterea Episcopi instituerentur. Ad hanc porrò institutionem, habitam & à Paulo, & postea à successore, præter aliorum Ecclesiasticorum prouentuum attributionem, largiter se profudit Principis ærarium, à quo singulis ex nouis Episcopatibus annum subsidium suppeditatum est mille & quingentorum aureorum, donec aliunde illis prospectum foret. Quamquam populi, ab hæresi illic obsessi, qui maiori præsidio muniri recusabant, quòd hosti cedere cupiebant, hoc ipsum beneficium postea inter secessionis titulos annumerarunt, perinde quasi regionis priuilegia fuissent hoc pacto violata; quod simile erat, ac si quereretur pupillus, suâ libertate se spoliatum à tutore, quòd illum imperio medici subiecisset. Sed hoc accidit subsecutis temporibus.

1559.

g Vide Stradam copiosè de hoc agentem lib. 2.

C A P V T IX.

Regis Gallia mors. Pontificis cura, & obitus. Populi Romani furor.

Concordiæ tamdiu exoptatæ publica Romæ gaudia triduo sunt celebrata, ac pro ea Deo grates persolutæ, dispositis ^a Elia in arce festis ignibus, habitâque solempni supplicatione, cui ipse Pontifex interfuit. Sed Rex Gallia, cuius vitæ tam cruenta bella innoxia fluxerant, lethalem sibi nouam pacem expertus est. Etenim cum ex factionibus nuptiæ inter Regis sororem, ac Sabaudia Ducem celebrarentur; cumque ^b Rex ipse in equestri prælij ludo mira edidisset agonialis virtutis exempla, accidit, vt post contractas ab eo feliciter & plaudente coronâ plurimas hastas, cum penè digrederetur è campo, infortunato quodam impetu actus, Gabriele Comitem Mongomerium ad concurrentem secum lacerauerit:

^a Diarium Magistrum cærimoniarum, 5. & 7. Maij 1559.

^b Vide Belcarium libro 28. n. 31.